

Vilka bestämmelser i skiljeförfarandelagen gäller egentligen i inlösentvister?

PATRIK SCHÖLDSTRÖM*

1. Inledning

I kommentarer till 2005 års aktiebolagslag (ABL 2005) sägs vanligen endast att för ett skiljeförfarande om tvångsinlösen av minoritetsaktier gäller bestämmelserna i lagen om skiljeförfarande (LSF) i tillämpliga delar, om inte annat följer av det kapitel i ABL 2005 som reglerar inlösen av minoritetsaktier (22 kap.). Detsamma sägs i propositionen till ABL 2005. LSF skulle således gälla i inlösenförfaranden med två begränsningar: dels bara i tillämpliga delar, dels bara om inte annat framgår av 22 kap. ABL 2005. Enligt lagtextens ordalydelse begränsas emellertid tillämpligheten av LSF i inlösenförfaranden ytterligare, nämligen till dess bestämmelser »om skiljemännen och förfarandet inför dem». Syftet med det följande är att diskutera i synnerhet denna tredje begränsning.

2. Bakgrund

Aktuell bestämmelse i ABL 2005 föreskriver inledningsvis att en inlösentvist skall prövas av tre skiljemän (22:5 första stycket första meningen). I andra meningen anges: »Om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad som föreskrivs i lagen (1999:116) skiljeförfarande.»

Orden om begränsning av tillämpligheten till LSF:s regler avseende »skiljemännen och förfarandet inför dem» har ABL 2005 övertagit från ABL 1975, som i sin tur övertagit dem från ABL 1944. Förarbetena till ABL 1944 berör inte begränsningen. Det gör heller inte förarbetena till vare sig ABL 2005 eller ABL 1975. Förarbetena till en senare ändring av ABL 1975 gör det däremot i viss mån, vilket behandlas nedan.

Tystnaden i förarbetena till ABL 1944 skall inte tas till intäkt för att det skulle vara fråga om en oavsiktlig eller betydelselös begränsning när den

* Hovrättsråd i Svea hovrätt, jur. dr.

infördes i ABL 1944. Tvärtom fanns – och finns alltjämt – ett mycket gott sakligt skäl för en sådan begränsning. Skälet är att inlösenförfaranden påbörjas och avslutas på ett sätt som avviker från vanliga skiljeförfaranden, varför bestämmelserna i dåvarande 1929 års skiljemannalag som rörde just början och slutet på ett skiljeförfarande saknade relevans för inlösenförfaranden. Det kan räcka med följande för att illustrera avvikelserna.

Ett vanligt skiljeförfarande baseras på ett skiljeavtal och påbörjas genom att ena parten påkallar skiljeförfarande (eller noga räknat påkallar tillämpning av skiljeavtalet på aktuell tvist) genom att tillstålla motparten en skriftlig begäran därom. Ett inlösenförfarande däremot baseras inte på ett skiljeavtal, utan på lag (d.v.s. numera ABL 2005). Det påbörjas genom att moderbolaget/majoritetsaktieägaren tillställer styrelsen i »målbolaget», d.v.s. det dotterbolag vars utestående aktier moderbolaget/majoritetsaktieägaren vill inlösa, en begäran om skiljeförfarande.

Slutet på ett vanligt skiljeförfarande är en skiljedom som inte kan överprövas materiellt, utan endast kan förklaras ogiltig eller upphävas på vissa i lag (numera LSF) närmare angivna formella grunder. Ett inlösenförfarande däremot avslutas med en skiljedom som kan överprövas materiellt. Så har det varit ända sedan tvångsinlösen av minoritetsaktier infördes genom ABL 1944, förutom – vilket berörs i nästa avsnitt – de första åren ABL 1975 var i kraft.

Vidare finns avvikelser även vad avser skiljedomskostnaderna. I vanliga skiljeförfaranden är parterna som huvudregel solidariskt ansvariga för ersättningen till skiljemännen, medan i inlösenförfaranden moderbolaget/majoritetsaktieägaren som huvudregel är ensam ansvarig för ersättningen till skiljemännen.

3. ABL 1975 – förändringar och lagstiftningsteknik

Skiljedomar enligt ABL 1944 kunde som sagt överprövas materiellt av allmän domstol. Rätten till materiell överprövning av inlösen-skiljedomar slopades emellertid genom införandet av ABL 1975. Ursprungligen var det enligt ABL 1975 bara möjligt att föra talan mot en inlösen-skiljedom på samma (formella) grunder som vanliga skiljedomar, d.v.s. angivna grunder i 1929 års skiljemannalag. Rätten att klandra skiljedomar i inlösentvister på materiell grund återinfördes efter några år därför att avsaknad av den rätten var, eller befarades vara, oförenlig med Europakonventionens krav på att civilrättsliga tvister skall avgöras av en oavhängig och opartisk domstol i en offentlig rättegång.¹

¹ Prop. 1983/84:184 s. 11.

Ursprungligen begränsade ABL 1975 inte tillämpligheten i inlösentvister av reglerna i dåvarande 1929 års skiljemannalag till de regler som avsåg »skiljemännen och förfarandet inför dem». Inte heller föreskrev ABL 1975 ursprungligen någon begränsning till »tillämpliga delar» av dessa regler. Med undantag för vad ABL 1975 själv föreskrev gällde enligt lagtextens ordalydelse alla bestämmelser i 1929 års skiljemannalag undantagslöst i inlösentvister. Aktuell bestämmelse lydde ursprungligen (14 kap. 9 § andra stycket): »Tvist huruvida rätt eller skyldighet till inlösen föreligger eller om lösenbeloppet prövas av tre skiljemän enligt lagen (1929:145) om skiljemän, i den mån annat ej följer av bestämmelserna i detta kapitel.»

När rätten att klandra skiljedomar i inlösentvister på materiell grund återinfördes i ABL 1975, utformades lagtexten i enlighet med lagrådets synpunkter. Lagrådets synpunkter var:

»En ordning motsvarande den som nu föreslås angående klander av skiljedom fanns i 1944 års lag om aktiebolag. Där löstes den nu berörda frågan om tillämpligt lagrum [frågan avsåg rätt forum för klandertalan mot skiljedom] genom en uttrycklig bestämmelse av innehåll, att vid klander enligt aktiebolagslagens bestämmelse lagen om skiljemän skulle gälla i tillämpliga delar i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem (se 223 § 2 mom. andra stycket i 1944 års aktiebolagslag). Genom begränsningen till skiljemännen och förfarandet uteslöts bestämmelserna om klander å skiljedom, vilket medförde att aktiebolagslagens bestämmelse i denna del blev exklusivt tillämplig. På samma sätt som skedde i 1944 års aktiebolagslag bör i nuvarande lag i samband med den föreslagna ändringen genom en särskild bestämmelse klarläggas att aktiebolagslagens bestämmelser om klander skall gälla exklusivt framför bestämmelserna i lagen om skiljemän. [...]

Lagrådet förordar i enlighet med det sagda att förevarande 14 kap. 9 § får följande innehåll. [...] Därefter får i en andra mening följa bestämmelsen att i den mån ej annat följer av bestämmelserna i 14 kap. vad som är föreskrivet i lagen (1929:145) om skiljemän gäller i tillämpliga delar i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem.»²

På så sätt återinfördes inte bara rätten att klandra inlösenkiljedomar på materiell grund, utan också de två ovan nämnda begränsningar som slopats vid införandet av ABL 1975, nämligen begränsningarna till »tillämpliga delar» av de allmänna reglerna om skiljeförfarande avseende »skiljemännen och förfarandet inför dem».

4. Införande av LSF och ABL 2005

ABL 1975 var fortfarande i kraft när LSF infördes år 1999. Bortsett från en betydelslös språklig modernisering, gjordes en enda ändring i tvångs-

² Ibid. s. 18 f.

inlösenreglerna i ABL 1975 när LSF infördes, nämligen att hänvisningen till 1929 års skiljemannalag ersattes av en hänvisning till LSF.

När ABL 2005 några år senare infördes behölls formuleringen från ABL 1975, att om »inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel, gäller i fråga om skiljemännen och förfarandet inför dem i tillämpliga delar vad» som föreskrivs i LSF. Förarbetena till ABL 2005 berör dock inte alls de två begränsningarna till »tillämpliga delar» av de allmänna reglerna om skiljeförfarande avseende »skiljemännen och förfarandet inför dem».

Sålunda sägs i den allmänna motiveringen (s. 458): »I dag prövas tvister om inlösen av tre skiljemän. Lagen (1999:116) om skiljeförfarande tillämpas, om inte annat föreskrivs i aktiebolagslagen.»³ På följande sida anføres: »Vi anser därför att inlösentvister även fortsättningsvis alltid skall prövas av skiljenämnd. Liksom hittills bör lagen (1999:116) om skiljeförfarande tillämpas på skiljenämndens handläggning, såvida inte annat föreskrivs i aktiebolagslagen.» I författningskommentaren (sid. 815) sägs: »Skiljeförfarandet skall följa reglerna i lagen (1999:116) om skiljeförfarande, om inte annat följer av bestämmelserna i detta kapitel.»

Det verkar alltså som om ordalydelsen överfördes från ABL 1975 utan tanke på de två begränsningar som uttryckligen anges, och således som om den enda begränsningen av tillämpligheten av LSF skulle utgöras av inlösenkapitlets egna bestämmelser på samma sätt som enligt ABL 1975 i ursprunglig lydelse.

5. Begränsningen till »skiljemännen och förfarandet inför dem»

Upphovsmännen till ABL 1944 måste ha avsett att begränsningen till »skiljemännen och förfarandet inför dem» innebar, att de enda bestämmelserna i 1929 års skiljemannalag som (i tillämpliga delar om inte annat angavs i ABL 1944) skulle gälla i inlösenförfaranden var de som upptogs under mellanrubrikerna »Skiljemännen och huru de utses» (5–10 §§) samt »Förfarandet» (11–19 §§). Därmed uteslöts bestämmelserna under rubrikerna »Skiljeavtalet» (1–4 §§), »Skiljedoms ogiltighet och klander å skiljedom» (20–22 §§), »Skiljedomskostnaderna» (23–25 §§) och »Särskilda bestämmelser» (26–28 §§). Som framgått av citatet ovan, ur förarbetena avseende återinförandet rätten att klandra skiljedomar i inlösentvister på materiell grund, hade lagrådet samma uppfattning om innebörden av ABL 1944 i denna del.

³ Prop. 2004/05:85.

Hur ser då situationen ut nu när även ABL 2005 enligt sin ordalydelse begränsar tillämpligheten av LSF till dess bestämmelser om »skiljemännen och förfarandet inför dem»? Även LSF har två mellanrubriker som heter just »Skiljemännen» (7–18 §§) resp. »Förfarandet» (19–27 §§). Det skulle därför kunna hävdas att endast reglerna under dessa mellanrubriker i princip gäller i inlösenförfaranden. Det skulle i så fall innebära att LSF:s bestämmelser om skiljedomen inte alls skulle vara tillämpliga i inlösenförfaranden, eftersom dessa förekommer under en egen mellanrubrik, nämligen just »Skiljedomen» (27–32 §§).

Anser man att mellanrubrikerna i LSF skulle vara avgörande för frågan är ju saken klar: endast 7–27 §§ LSF gäller i princip i inlösenförfaranden, vilket utesluter bl.a. bestämmelserna om skiljedomen i 27–32 §§. Det synsättet förefaller emellertid något formalistiskt, och någon sådan avsikt framgår som sagt inte av förarbetena till ABL 2005. Härtill kommer att 1929 års skiljemannalag inte hade någon mellanrubrik »Skiljedomen», utan inrymde bestämmelser om skiljedomen under mellanrubriken »Förfarandet». Om man lade vikt vid den ursprungliga avsikten med begränsningen till »skiljemännen och förfarandet inför dem» skulle det i stället kunna hävdas, att hänvisningen i 22:5 ABL 2005 till »förfarandet» inför skiljemännen, omfattar inte bara LSF:s bestämmelser under mellanrubriken »Förfarandet», utan också dess bestämmelser under den följande mellanrubriken »Skiljedomen». Det skulle då sakna självständig betydelse att bestämmelserna om skiljedomen numera förekommer under en egen mellanrubrik.

Till stöd för den förstnämnda uppfattningen, att nyssnämnda bestämmelser om skiljedomen inte gäller i inlösenförfaranden, skulle även kunna anföras en språklig tolkning av begreppet »förfarandet» inför skiljemännen. Rent språkligt kan knappast en skiljedom utgöra en del av förfarandet inför skiljemännen. En skiljedom utgör snarare ett resultat av förfarandet, ett resultat som framkommer sedan förfarandet avslutats.

6. LSF:s bestämmelser om skiljedomen

Frågan om LSF:s bestämmelser om skiljedomen i princip gäller eller inte gäller i inlösentvister får ytterst besvaras genom lagstiftning eller av allmän domstol. I avvaktan därpå kan det vara värt att undersöka vilka de praktiska konsekvenserna skulle vara om dessa bestämmelser i princip gäller i inlösenförfaranden. I det följande görs en sådan undersökning.

Det skall framhållas att undersökningen tar sikte endast på bestämmelserna under mellanrubriken »Skiljedomen» i LSF (27–32 §§). Skälet är följande. Även om LSF:s bestämmelser under andra mellanrubriker än »Skilje-

männen» och »Förfarandet» (7–26 §§) i princip skulle gälla i inlösenförfaranden, synes dessa ändå inte kunna gälla i inlösenförfaranden därför att 22 kap. ABL 2005 innehåller avvikande bestämmelser eller därför att det saknas för inlösenförfaranden »tillämpliga delar». Ett möjligt undantag är LSF:s bestämmelser under mellanrubriken »Skiljedoms ogiltighet och upphävande av skiljedom» (33–36 §§); detta behandlas i nästa avsnitt.

27 § LSF lyder:

De frågor som har lämnats till skiljemännen avgörs genom skiljedom. Avslutar skiljemännen skiljeförfarandet utan att avgöra dessa frågor sker det också genom skiljedom.

Om parterna förlikas får skiljemännen på deras begäran stadfästa förlikningen i en skiljedom.

Andra avgöranden, som inte tas in i en skiljedom, betecknas beslut.

Skiljemännens uppdrag anses slutfört när de har meddelat slutlig skiljedom, om inte annat följer av 32 eller 35 §.

I viss mån avvikande bestämmelser finns i 22 kap. ABL 2005. Till en början kan konstateras, att de frågor som kan lämnas till skiljemännen i en inlösentvist är de tre frågor som anges i 22:5 andra stycket ABL 2005, d.v.s. fastställelse av rätt eller skyldighet till inlösen, fastställelse av lösenbeloppets storlek samt förpliktelse att betala fastställt lösenbelopp. Som kommer att beröras närmare nedan ger ABL 2005 dessutom möjlighet att meddela särskild skiljedom i ytterligare tre frågor.

Måste även ett inlösenförfarande avslutas genom skiljedom om förfarandet avslutas utan sakprövning? Svaret borde vara nekande. Skälet är att det beror på förhållanden som saknar relevans för inlösenförfaranden att ett vanligt skiljeförfarande skall avslutas genom skiljedom om så sker utan sakprövning, i stället för genom ett avskrivnings- eller avvisningsbeslut.⁴ Å andra sidan torde inget hindra att även ett inlösenförfarande avslutas genom ett beslut som betecknas skiljedom om så sker utan sakprövning.

Vad sedan gäller stadfästelse av förlikning innehåller 22 kap. ABL 2005 inte några avvikande bestämmelser. Inga bärande skäl synes kunna anföras mot att en förlikning i en inlösentvist stadfästs i en skiljedom.

28 § LSF lyder:

Återkallar ena parten ett yrkande skall skiljemännen avskriva tvisten i denna del om inte motparten begär att skiljemännen skall pröva yrkandet.

Avvikande bestämmelser finns i 22:16–19 ABL 2005, vilka ger svaranden rätt till dom i inlösenförfaranden och närmare reglerar denna rätt. Dessa bestämmelser torde helt ersätta bestämmelsen i 28 § LSF, även om den sistnämnda bestämmelsen i princip skulle gälla i inlösenförfaranden.

⁴ Se prop. 1998/99 s. 123 f.

Vilka bestämmelser i skiljeförfarandelagen gäller egentligen i inlösentvister? 453

29 § LSF lyder:

En del av tvisten eller en viss fråga av betydelse för tvistens bedömning får avgöras genom särskild skiljedom, om inte båda parterna motsätter sig det. En fordran som åberopas till kvittning skall dock prövas i samma skiljedom som huvudfordringen.

Har en part helt eller delvis medgett ett yrkande får särskild skiljedom meddelas över det som har medgetts.

Såsom nämnts ovan ger ABL 2005 möjlighet att meddela särskild skiljedom i tre frågor i inlösentvister. Den första är förhandstillträde (22:12). Den andra och tredje är vad som enligt rättegångsbalkens terminologi skulle vara en mellandom respektive deldom (22:15). Sådan mellandom avser frågan om majoritetsaktieägarens rätt eller skyldighet till inlösen, medan sådan deldom avser belopp som majoritetsaktieägaren har medgett.

Dessa bestämmelser torde ersätta bestämmelsen i 29 § LSF. Emellertid kan inte uteslutas att ytterligare frågor lämpligen borde kunna bli föremål för mellandom eller deldom i ett inlösenförfarande.

30 § LSF lyder:

Om en skiljeman utan giltigt skäl låter bli att delta i skiljenämndens prövning av en fråga, är detta inte något hinder mot att övriga skiljemän avgör frågan.

Har parterna inte bestämt något annat, skall som skiljenämndens mening gälla den mening som flertalet av de skiljemän som deltar i avgörandet enas om. Uppnås inte majoritet för någon mening, skall den mening gälla som ordföranden företräder.

Det finns inte avvikande bestämmelser i 22 kap. ABL 2005. Något skäl för att bestämmelsen i 30 § LSF i princip inte borde vara tillämplig i inlösenförfarande torde inte kunna anföras. Däremot kan anföras goda skäl för motsatt ståndpunkt. Bestämmelsen syftar ju till att förhindra obstruktion från en skiljeman och således att säkerställa att beslut fattas. Dessutom innehåller bestämmelsen en dispositiv omröstningsregel som anger hur sådant beslut fattas. Detta är lika angeläget i inlösenförfaranden som i vanliga skiljeförfaranden.

31 § LSF lyder:

En skiljedom skall vara skriftlig och undertecknas av skiljemännen. Det är tillräckligt att domen är undertecknad av flertalet skiljemän om orsaken till att inte samtliga skiljemän undertecknat skiljedomen är angiven i denna. Parterna får bestämma att skiljenämndens ordförande ensam undertecknar skiljedomen.

I skiljedomen skall dagen för dess meddelande och platsen för skiljeförfarandet anges. Skiljedomen skall genast tillställas parterna.

Det finns inte avvikande bestämmelser i 22 kap. ABL 2005. Den del av bestämmelsen i 31 § LSF som föreskriver, att det »är tillräckligt att domen är undertecknad av flertalet skiljemän om orsaken till att inte samtliga skilje-

män undertecknat skiljedomen är angiven i denna», syftar till att förhindra obstruktion från en skiljeman genom att göra det möjligt att meddela en giltig och verkställbar skiljedom utan medverkan av en obstruerande skiljeman. Detta måste anses angeläget även i inlösenförfaranden.

Den del av bestämmelsen i 31 § LSF som föreskriver, att platsen för skiljeförfarandet skall anges i skiljedomen, synes däremot inte angelägen att tillämpa i inlösenförfaranden. Begreppet »platsen för skiljeförfarandet» har nämligen en särskild betydelse i vanliga skiljeförfaranden, vilken inte har relevans för inlösenförfaranden. Platsen för skiljeförfarandet avgör också vilken hovrätt som är rätt forum för talan mot en vanlig skiljedom (43 § LSF). Talan mot en inlösenförfarande skall i stället föras vid Stockholms tingsrätt (22:24 ABL 2005). Å andra sidan finns givetvis inget hinder mot att platsen för förfarandet anges i en inlösenförfarande.

Övriga delar av bestämmelsen i 31 § LSF synes välmotiverade att tillämpa i inlösenförfaranden. Att skiljedomen även i ett inlösenförfarande skall vara skriftlig och undertecknas av skiljemännen framstår som självklart. Det finns inget skäl för att inte även parterna i en inlösenförfarande skall få bestämma att skiljenämndens ordförande ensam undertecknar skiljedomen (men den måste självfallet vara beslutad av samtliga skiljemän eller undantagsvis »flertalet skiljemän» enligt den delen av bestämmelsen). Att dagen för dess meddelande anges även i en inlösenförfarande är likaledes självklart.

Detsamma gäller föreskriften om att skiljedomen genast skall tillställas parterna. Parts delfående av skiljedomen utgör utgångspunkten för fristen för talan mot skiljedomen (22:24 ABL 2005).

32 § LSF reglerar skiljemäns möjlighet att rätta och komplettera en meddelad skiljedom samt att tolka skiljedomens domslut. Felaktigheter i inlösenförfaranden som borde kunna rättas eller kompletteras måste väl förekomma i samma utsträckning som i vanliga skiljedomar. Felaktigheter i domslutet i inlösenförfaranden som skulle kunna åtgärdas genom tolkning torde däremot vara avsevärt ovanligare än vanliga skiljedomens domslut, vilket beror på dels att de möjliga principiella variationerna av domslutet i en inlösenförfarande är ganska få, dels att sådana domslut nödvändigtvis får en ganska enkel utformning. Exempelvis fastställs ett visst lösenbelopp eller fastställs att part antingen har eller inte har rätt till inlösen av vissa aktier. Eller så förpliktas en part att betala ett visst belopp.

Bestämmelsen i 32 § LSF om rättelse, komplettering och tolkning hänger ihop med bestämmelsen i 35 § LSF (som inte inryms under mellanrubriken »Skiljedomen»). Sistnämnda bestämmelse innebär att allmän domstol får vänta med att avgöra ett käromål avseende talan mot en skiljedom för att ge skiljemännen tillfälle att rätta eller komplettera skiljedomen eller att tolka domslutet så att grunden för ogiltigheten eller upphävandet av skiljedomen undanröjs.

Rättelse, komplettering och tolkning av inlösen-skiljedomar måste rimligen behövas betydligt mindre utsträckning än för vanliga skiljedomar. Reglerna i LSF om rättelse, komplettering och tolkning har tillkommit därför att vanliga skiljedomar endast kan förklaras ogiltiga eller upphävas av allmän domstol. Allmän domstol kan inte ändra en vanlig skiljedom på samma sätt som högre instans kan ändra en dom av lägre instans. Så kan emellertid ske beträffande inlösen-skiljedomar, d.v.s. allmän domstol kan ersätta inlösen-skiljedomens domslut med sitt eget domslut.

Sammanfattningsvis kan sägas att det inte framstår som alldeles praktiskt betydelselöst om LSF:s bestämmelser under mellanrubriken »Skiljedomen» i princip gäller eller inte gäller i inlösenförfaranden.

7. Formell överprövning av inlösen-skiljedom?

Som bekant och som anmärkts ovan kan en skiljedom i ett vanligt skiljeförfarande inte överprövas materiellt, utan endast kan förklaras ogiltig eller upphävas på de i LSF angivna formella grunderna. Ovan har också anmärkts att en skiljedom i ett inlösenförfarande däremot kan överprövas materiellt. Ibland uttrycks skillnaden i »överprovbarhet» mellan en vanlig skiljedom och en inlösen-skiljedom så, att vanliga skiljedomar bara kan överprövas formellt, medan inlösen-skiljedomar kan överprövas både formellt och materiellt.

Är det verkligen korrekt att säga att inlösen-skiljedomar kan överprövas formellt? Finns det något utrymme för, eller ens behov av, att ogiltigförklara eller upphäva inlösen-skiljedomar utöver möjligheten för allmän domstol göra erforderliga (materiella) ändringar i en inlösen-skiljedom?

I det följande undersöks om det finns något sådant utrymme eller behov för den händelse LSF:s bestämmelser under mellanrubriken »Skiljedoms ogiltighet och upphävande av skiljedom» (33–36 §§) i princip gäller i inlösenförfaranden.

För att få en inlösen-skiljedom ogiltigförklarad av allmän domstol skulle käranden behöva åberopa och styrka sådana sakomständigheter som konstituerar någon av de tre de ogiltighetsgrunder som anges i 33 § LSF. Den första är att skiljedomen »innefattar prövning av en fråga som enligt svensk rätt inte får avgöras av skiljemän». En inlösen-skiljedom som innefattar prövning av de frågor som anges i 22 kap. ABL 2005 kan knappast förklaras ogiltig på denna grund; de får ju prövas enligt vad som anges i nämnda 22 kap. Den andra är att skiljedomen eller det sätt på vilket den tillkommit är uppenbart oförenlig med grunderna för rättsordningen i Sverige. Den tredje är att skiljedomen inte är skriftlig och undertecknad. Det kan tänkas att en inlösen-skiljedom skulle kunna förklaras ogiltig enligt någon av dessa

grunder, men allmän domstol skulle i stället kunna undanröja den, varför något egentligt behov av ogiltigförklaring enligt 33 § LSF inte torde föreligga.

En praktiskt viktig fråga kunde vara huruvida en inlösenkiljedom skulle kunna ogiltigförklaras enligt 33 § LSF om talan därom väcks efter det att den i 22:24 ABL 2005 angivna sextiodagarsfristen löpt ut. Emellertid måste frågan rimligen besvaras nekande eftersom annat följer av nyssnämnda bestämmelse i 22:24 ABL 2005 om talan mot inlösenkiljedom.

För att få en inlösenkiljedom upphävd av allmän domstol skulle käranden behöva åberopa och styrka sådana sakomständigheter som konstituerar någon av de sex klandergrunder som anges i 34 § LSF. De första fyra klandergrunderna – att skiljedomen inte omfattas av giltigt ett skiljeavtal, att tiden för meddelande av dom eller uppdraget överskridits, att skiljeförfarandet inte borde ha ägt rum i Sverige och att en skiljeman utsetts i strid med parternas överenskommelse eller LSF – saknar relevans för inlösenförfaranden, undantaget att uppdraget överskridits. Uppdragsöverskridande synes emellertid kunna rättas till genom att allmän domstol ändrar skiljedomen på erforderligt sätt. Den femte respektive sjätte klandergrunden – att skiljeman varit obehörig eller att det förekommit ett handläggningsfel som sannolikt påverkat utgången – framstår som mindre relevanta för inlösenkiljedomar. Förekomsten av sådana sakomständigheter får bli en del av det processmaterial som allmän domstol prövar.

Slutsatsen av det nu anförda är följande. Det finns knappast vare sig utrymme för eller behov av att ogiltigförklara eller upphäva inlösenkiljedomar enligt LSF, även om dess bestämmelser därom i princip skulle gälla i inlösenförfaranden. Sådana sakförhållanden som skulle utgöra ogiltighets- och klandergrunder kan beaktas inom ramen för den materiella prövning som allmän domstol har att göra vid talan mot inlösenkiljedom. Att säga att inlösenkiljedomar kan överprövas formellt framstår således inte som korrekt.

8. Sammanfattning

Det måste sägas vara en öppen fråga om LSF:s bestämmelser under mellanrubriken »Skiljedomen» är tillämpliga i inlösenförfaranden till följd av hänvisningen i 22:5 första stycket andra meningen ABL 2005. Svaret på frågan är inte praktiskt betydelselöst. I övrigt framstår det som sakligt motiverat att andra bestämmelser i LSF än bestämmelserna under mellanrubrikerna »Skiljemännen» och »Förfarandet» i princip inte, i enlighet med ordalydelsen av nyssnämnt lagrum i ABL 2005, gäller i inlösenförfaranden.